

Ženská krása ve Španělských zemích ve 13. a 14.stol.n.l.

Anna Hrachová, Vít Hrachový 14. listopad, 2020

Obsah

- Krása, zdraví, hygiena
- Ideály krásy
- Kosmetika
- Péče o pokožku
- Depilace
- Antiperspiranty

Trojice: Krása, zdraví, hygiena

- Literatura:
 - Lékařská
 - Alchymistická
 - Knihy kouzel
 - Kuchařky
 - Poezie, próza, pohádky, ...

Arabské lázně v Jaen, 1002 n.l.

Španělské a francouzské lázně

Pomander, Sýrie, 13./14.st.n.l.

Lékařská literatura

- [WF,AZ]:Recepty na parfémy, kosmetické procedury
- [SAN] Afrodisiaka
- [JA, TT] Knihy o hygieně
- [SAN, TT] Gynekologické problémy
- [TT] Kosmetika, ústní vody, koření, vůně
- [MV] Pytlíky na prsa v tunikách, šněrování, ovazování prsů
- [MV] Kosmetická chirurgie, změna velikosti prsů
- [MG] Destilační kolony ve výbavě domácnosti
- [DC] Lidové lékařství a shrnutí poznatků arabské medicíny
 - Domácí příprava léčiv a zkrášlujících prostředků

Alchymistické knihy

- Lapidář Alfonsa X. 1276
 - Účinky minerálů připisuje astrologii a moci hvězd
 - Vybraná relevantní témata:
 - Kosmetika, péče o pokožku, makeup
 - Prášky k čištění zubů a dásní
 - Barvy a odbarvovače vlasů
 - Depilace
 - Řízená ztráta hmotnosti

Magie: „Sefer ahavat nashim“

- Kniha ženské lásky (1275-1300)
- Ženské tělo
- Krása
- Gynekologické problémy
- Sexualita
- Milostná magie
- Afrodisiaka

Kuchařky (13. st.) a ústní vody

- Syrská kuchařka
 - Antiperspiranty
 - Vůně k doplnění chuti jídel
- Andaluská kuchařka
 - Parfémovaná ústní voda
- Gilbertus Anglicus, Trotula
 - Ústní vody:
 - Báze: Víno či ocet
 - Parfém: Rozmarýna, skořice, majoránka, máta, pepř

Próza, pohádky, haggady

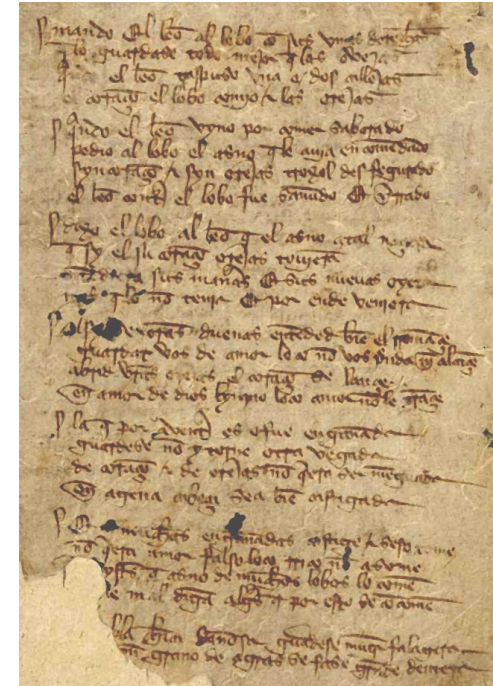
- Hadith Bayad wa Riyad
- Tisíc a jedna noc
- Golden Haggadah
- Rylands Sephardi Haggadah
- Bernat Metgé „Lo somni“

Comença lo libre appellat Somny den
bñt Metge lo p̄mer tractat

POch temps ha passat que estat
en la presó no per demerits q̄
mos p̄seguidors e enmeiosos sa-
bessén contra mi segons q̄ després
clarament aluz vergonya ses
demostrat Mas p̄ sola iniquitat que haue
Op̄ventura p̄ algun secret pyde deu Vñ di-
uendres entorn metge mit student en la
cambra bon yo haue a costumaz estar la
qual es testimoni de les mies cogitations
me vench fort gran desig de dormir eleuat
me en peg passetz vn poch p̄ la dita cambra

Poezie: „Libro de buen amor“

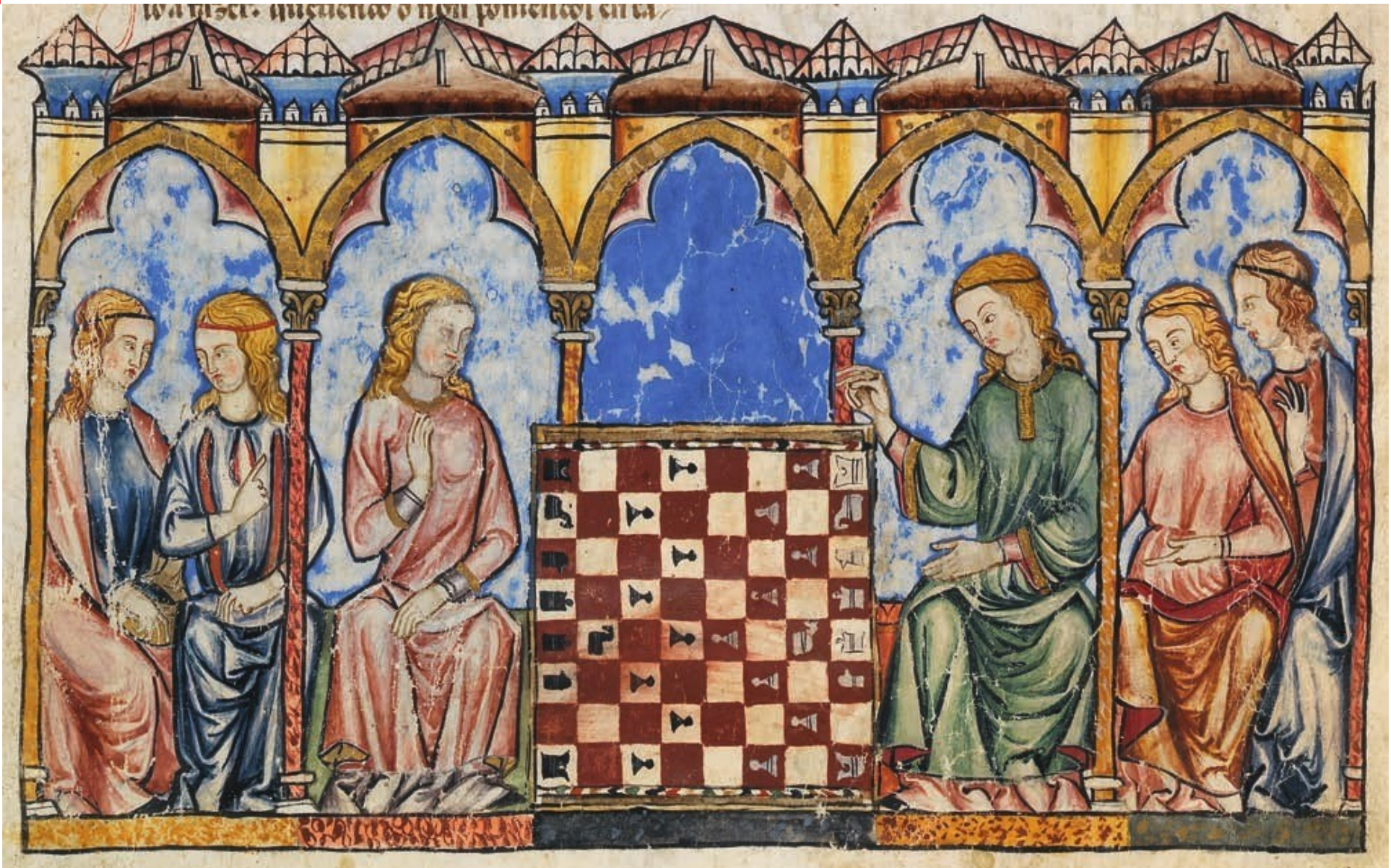
- Juan Ruiz (1340)
- Babky kořenářky, domácí příprava
- Nejdetailnější popis ženské krásy:
 - Žluté vlasy, dlouhé řasy, tvarované obočí
 - Tenké rudé rty, malé bílé zoubky
 - Malá prsa, jemná bílá pleť
 - Žádné ochlupení na těle ani na tváři
 - Útlé nohy, malá ruka, v pase pěkně protažená

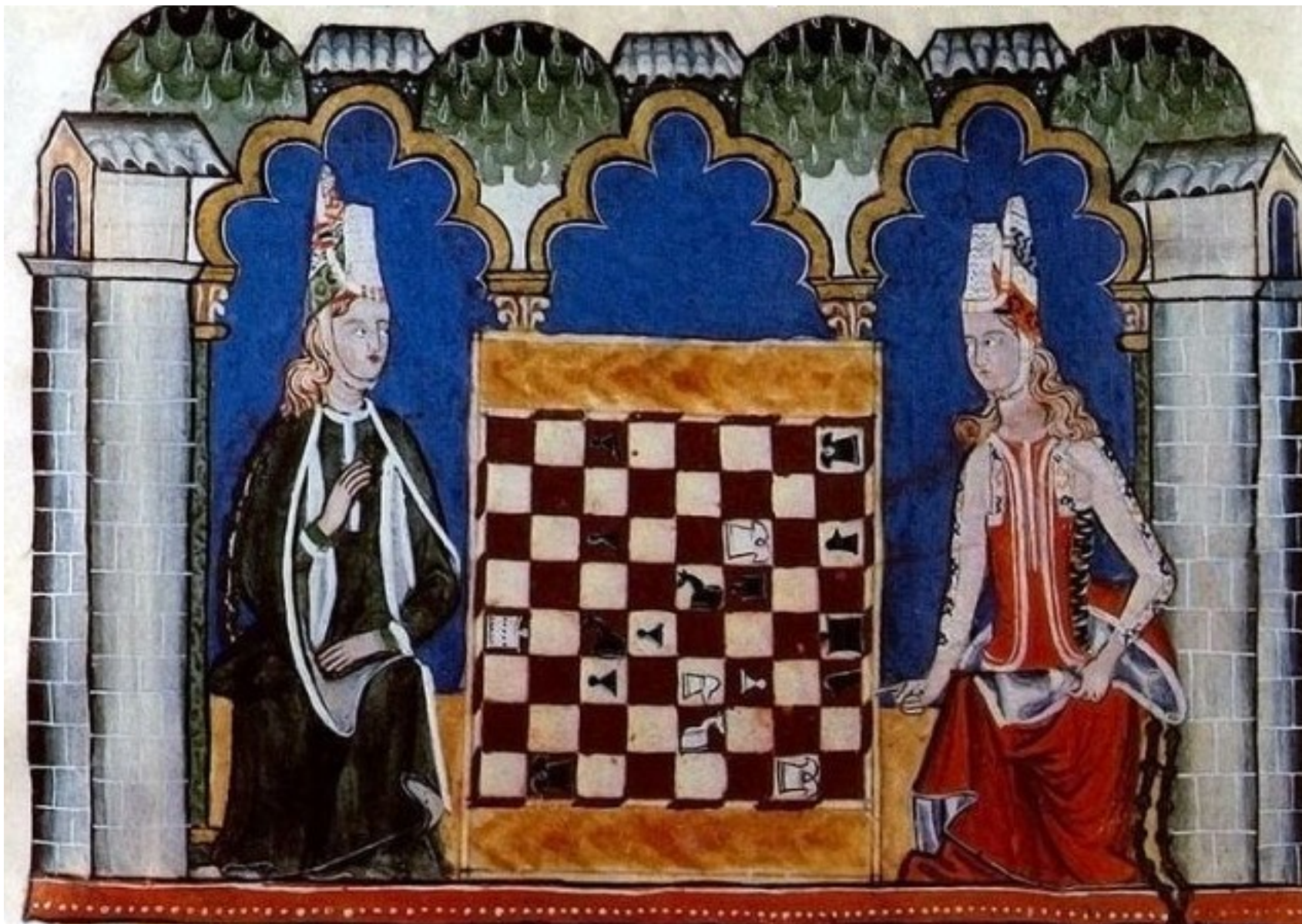
Ideál krásy – křesťanský

Ideál krásy – křesťanský

Ideál krásy – křesťanský

Ideál krásy – muslimský

- Pohádky tisíce a jedné noci, španělský překlad (1200)
 - 18 aspektů v 6 skupinách po 3
 - Bílá pleť, zuby, bělma očí
 - Černé vlasy, obočí, zornice
 - Rudé tváře, rty a dásně
 - Dlouhý trup, krk, prsty
 - Malá ústa, nos, chodidla
 - Široké boky, ramena, čelo
- [HB] Prsa jako dvě jablka na mramorovém podnosu
- Zmínky o vlnitých vlasech

Ideál krásy – muslimský

Ideál krásy – muslimský

Ideál krásy – židovský

- Židovské ženy přizpůsobovaly svůj vzhled okolní většině
- Jemná bílá pleť
- Černé vlasy, rudé tváře
- Zuby jako perličky
- Jacob ben Elazar
(Toledo, 1233)
se drží stejného kánonu
krásy jako křesťanští autoři

Ideál krásy – židovský

Péče o pleť: Rostlinné suroviny

- Kosmetika
 - Suroviny původu:
 - Rostlinného, minerálního a živočišného
 - Běžně přístupné i exotické dovozy
- Používaly se různé části rostlin:
 - List, plod, olej, semeno, kořen, kůra, šťáva
 - Olivovník: Listy, plody, olej, semena
 - Lišejník Rocella, kořen aloe: Prášky
 - Vavřín, henna, myrta: Listy
 - Vrba, jilm: Kůra, prach ze spálených kořenů
 - Jablka, fíky, pórek, zelí: Šťávy

Péče o pleť: Květiny a zrna

- Květiny:
 - Růže
 - Karafiát
 - Levandule
 - Pomerančovník
- Zrna: Mletá mouka
- Boby: Sušené, nálev

Péče o pleť: Koření a oleje

- Koření: Hřebíček, zázvor, muškátový oříšek
- Pryskyřice: Kadidlo, kafr, myrha; opium
- Oleje:
 - Olivový, hořké mandle
 - Olej a kouř ze santalového dřeva
 - Různé esenciální oleje

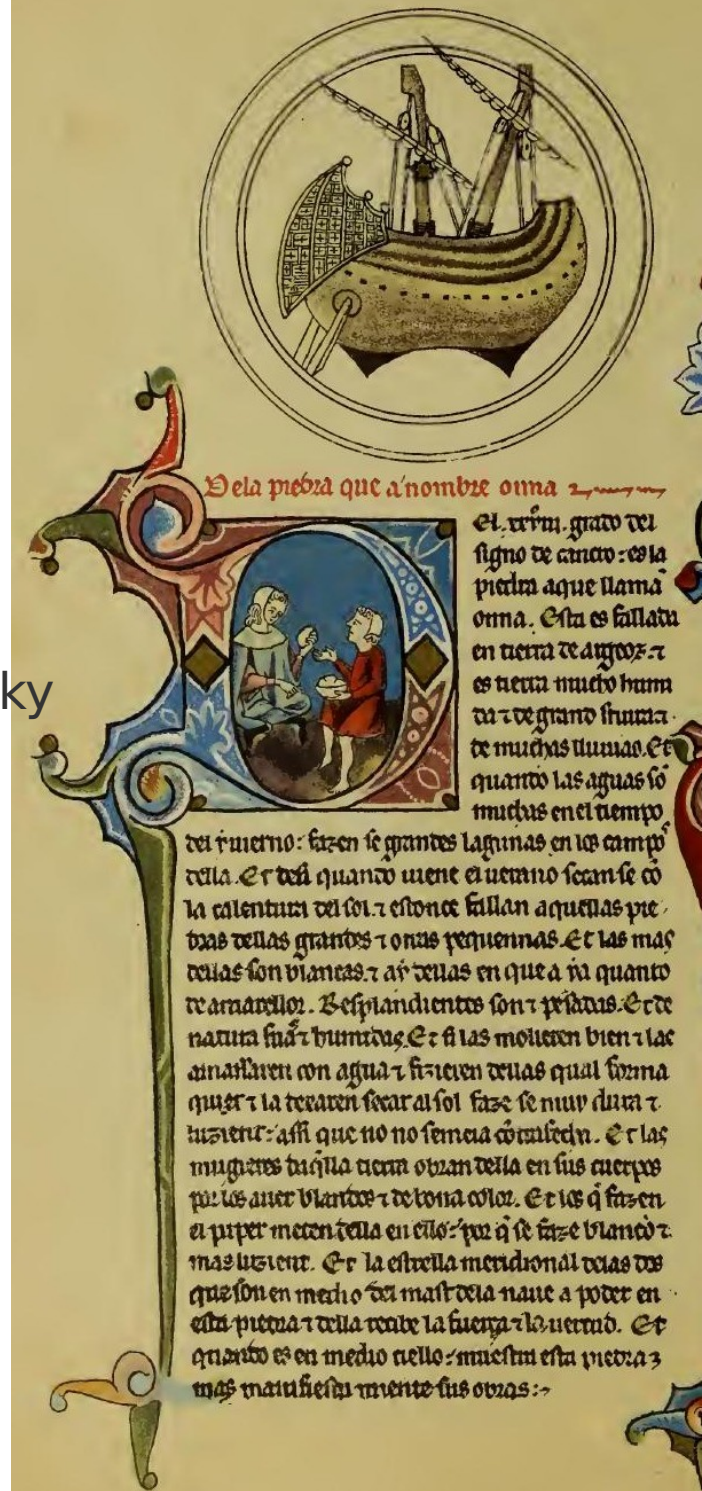
Péče o pleť: Živočišné suroviny

- Pižmo ze střední Asie, Číny, Tibetu
- Ambra, perly, bílý a červený korál
- Sépiová kost
- Slepičí vejce, bílky, žloutky, skořápky
- Vlaštovčí a vraní vejce – barvení vlasů
- Mravenčí vajíčka, popel z krys – depilace
- Zvířecí výkaly – růst vlasů
- Vepřové a psí sádlo, skopový lůj – masti
- Ovčí žluč – emulgátor

Péče o pleť: Minerály

- Druhy přípravy:
 - Mletí na prach, destilace
 - Míchání s rostlinnými a živočišnými přísadami
- Kámen Margul (goethit)
 - Odstraňování vředů, zjemnění a zjasnění pokožky
- Sádrovec, mramor
 - Bělení pokožky
- Arabský kámen (montmorillonit), kámen muruquid (kvarcit)
 - Čištění pleti
- Sklo
 - Zjasnění pokožky

Péče o pleť: Výživa

- Ibn Battuta: Kokosové ořechy ke zvýraznění barvy tváří
- Parfémované masti na obličej a šíji na bázi sádla, pižma a ambry
- Myrhový olej ke zkrášlení pleti
- Péče o pokožku rukou: Směs citronové šťávy s cukrem

Dekorační kosmetika

- [DC] Recept na pudr, se kterým budou tváře vypadat krásně svěží a bledé
 - ½ libry bílé pšenice
 - 2 unce bílé ovesné mouky
 - 2 unce mouky z áronovce
 - 1 libra bílého sigaironu (neurčeno)
 - trochu kafru
 - ½ unce sušeného kořene skalačky a ještě perel
 - ¼ unce práškového skla
 - 1 unce mramoru a čisté pálené sádry
- Vše rozdrť na prášek, prosej jemným Iněným sítem a nanes na tvář. Přidej nějaký balzám.

Ústní voda na bázi pižma

- [MA] Lektvar z pižma
 - 1 mithqâl=5.7g/1 čajová lžička
 - 1 ratl=468g/1 libra
 - 1 ûqiya=39g/7 čajových lžiček
- Vezmi mithqâl pižma, půl ûqiya tyčinek aloe ("měsíční dřevo") a po polovině ûqiya čínskému vavřínu (*Osmanthus fragrans*) a indické levandule. Roztluč léčivé bylinky a přidej dva ratly cukru, rozpuštěného v růžové vodě a svař z toho lektvar.
- Výsledný lektvar osvěžuje ducha a dává voňavý dech.

Depilace

- Cantigas:
 - Žádné ochlupení na nahých lidech v iluminacích
- Ruiz:
 - Ostře se vymezuje proti chlupatým ženám
- Metgé:
 - Ženy si protrhávají obočí a čelo, holí si tváře a šíjí ostrým sklem
- Muslimský svět:
 - Depilace celého těla je běžná pro obě pohlaví
 - Důvody estetické i rituální, podle haddís

Depilace – chemická

- Trvalá depilace:
 - Vápno, kalafuna, sulfidy arsenu
 - Směs popela a vápna vařená v oleji
- [SAN]: Smíchej krev z netopýra, skořicový prášek, mravenčí vejčka a vlčí mák a natři kam je třeba
 - Olej z mravenčích vajíček se používá dodnes
 - Olej z vlčího máku prospívá pokožce
- Délka působení → Odříkání modliteb
- Zklidňující recepty na podrážděnou kůži
 - Fenyklový nebo liliový olej
 - Odvar z fialek a otrub či z vrby a ibišku

Depilace – prevence

- [DC] Směs šťávy z listů
břečťanu s drceným
auripigmentem(jedovatý!),
octem, mravenčími vejíčky
– Opakovat 8-9 dnů

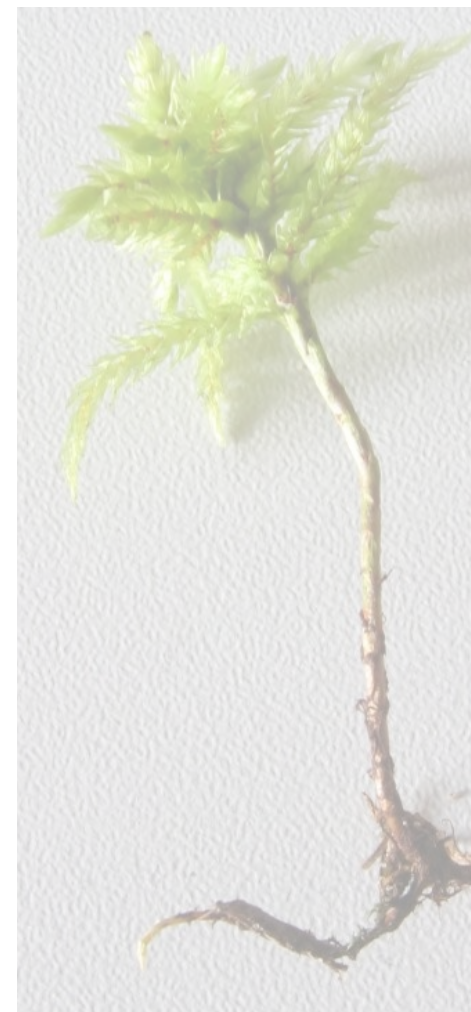
Antiperspiranty

- [RU] Odstranění chloupků z podpaží
 - Estetika
 - Omezení zápachu z potu
- [LP] Kameny s antiperspiračními účinky:
 - Kamenec
 - Vápenec, vypálený, rozdrcený, smíchaný s octem
 - Tarmizes (melanterit) – jedovatý
 - Smíchaný s vínem a natřený na těle zabraňuje pocení
 - Ztráta hmotnosti, při opakování smrt

Antiperspiranty: Sýrie [SY]

- 100 dirhamů (~300g) oxidu zinku
 - 15 dirhamů (~45g) fialek
 - 7 dirhamů (~20g) mechu drabík
+ růžová voda, agarové dřevo, ambra
- Sto dirhamů oxidu zinku, patnáct dirhamů fialek a sedm dirhamů mechu drabík. Dej mech nasáknout na jeden den do růžové vody, pak ho dosucha vyždímej a nasekej na kousky. Všechno vlož do hmoždíře a nalij na to růžovou vodu vyždímanou z mechu. Budeš-li jí potřebovat víc, přidej obyčejnou růžovou vodu. Tluč to, až se všechna vsákne. Přidej další růžovou vodu a opakuj to pětkrát. Když je to hotové, nech to ve skleněné nádobě vyschnout tak, aby se to lepilo na porcelánovou misku. Nech misku desetkrát v dýmu z agarového dřeva a pak desetkrát v dýmu z ambry. Mezi každými dvěma vykuřováními to prohněť, nech znovu přilnout na misku a pokapej růžovou vodou. Když bude hmota dost prostoupena kouřem, rozetři ji na jemný prach a používej. Tento prášek zabraňuje pachu z podpaží a osvěžuje dech. Je to nejlepší recept, takže není třeba psát zde žádný jiný.

Zdroje – dobové

- Ibn Wafid of Toledo (1074) [WF]
- Trotula „De ornatu mulierum“ (1097) [TT]
- Avenzoar (1161) [AZ]
- Alfonso X: „Lapidario“ (1276) [LP]
- „Hadith Bayād wa Riyād“ [HB]
- „Book on building friendships through taste and smell“ (1200s) [SY]
- „Book of Cooking in Maghreb and Andalus in the era of Almohads“ [MA]
- Ruiz: „Libro de buen amor“ (1340) [RU]
- „Sefer ahavat nashim“ (1275-1300) [SAN]
- Henri de Mondeville "La Chirurgie" (1306-1320) [MV]
- Ibn al-Jatib „Book of Health Care for Different Seasons“ (1368-71) [JA]
- Metgé „Lo Somni“ (1398) [MG]
- Manuel Dies de Calatayud „Flores del Tesoro de la Belleza“ (1443) [DC]

Zdroje – moderní

- Gonzáles: „Atuendo, aderezo, pócimas y ungüentos femeninos en la Corona de Castilla, (siglos XIII y XIV)“
- Bibring: „Fairies, Lovers and Glass Palaces...”
- Garcia-Guinea: „Identification of curative and poisonous stones in the Toledo Lapidario manuscript“
- Navas: „Mujeres, cuerpos y literatura médica medieval en hebreo“

Poděkování:

- Donna Green-Tye, Catany, Nieves Rico Parreño, Pero Cornel, Pavel Alekseychuk, Meridion a další

Děkuji za pozornost

